

کامران ندری

کارشناس اقتصادی

دولت از رشد نقدینگی و پیامدهای آن غفلت نکند

بانک جهانی، رشد اقتصادی ایران را برای سال آینده نیم درصد پیش‌بینی کرده است که این به معنی خروج از رکود نیست. وقتی اقتصاد کشور چندین سال متوالی و بی‌درپی رشد منفی را تجربه کرده و می‌کند، طبیعی است که بعد از مدتی و با کاهش قیمت‌ها، یعنی بعد از یک دوره تورمی شدید و پس از توقف رشد قیمت‌ها، اقتصاد اندکی به سمت رشد حرکت کند. با توجه به وضعیت موجود اقتصاد و نحوه سیاست‌گذاری‌ها و فشار تحریم، شرایط رکودی ادامه پیدا خواهد کرد، یعنی خروج از رکود سخت‌تر از آن چیزی است که برآوردهای کنونی نشان می‌دهد. تاثیر تحریم‌ها باعث شده، درآمدهای نفتی کاهش پیدا کند و دولت توان سرمایه‌گذاری جدید در اقتصاد که لازمه رشد اقتصادی است را نداشته باشد. از طرفی چندین سال است که رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی منفی بوده و این بخش‌ها دیگر تمایلی به سرمایه‌گذاری در داخل کشور ندارند. مثال بارز این ادعا، کوچ و مهاجرت برخی از سرمایه‌گذاران از کشور است. سرمایه‌گذاری خارجی نیز با فشار آمریکا متوقف شده است. موضوع نگران‌کننده بعدی این است که قدرت خرید مردم به شدت پایین آمده و حتی کاهش چند درصدی نرخ تورم نقطه به نقطه طی چند ماه گذشته، کمک ملموسی به جبران آن نکرده است. به همین دلیل تقاضا برای کالاها و مصرفی به شدت پایین آمده و این خود سرآغاز دوره رکودی در کشور است. البته با فرض اینکه در ابتدای سال آینده نیز مثل سال جاری شاهد بارش‌ها باشیم، به‌طور طبیعی بخش‌هایی مثل کشاورزی رشد اقتصادی را تجربه خواهد کرد، اما با وضعیت فعلی به نظر نمی‌رسد در سال آینده در بخش خدمات و صنعت شاهد رشد اقتصادی باشیم. خروج از رکود مستلزم تغییر شاخص‌های کلان اقتصادی است که خود نیازمند اقدامات ساختاری و بلندمدت است. برای مثال، مقابله با فساد، ایجاد شفافیت مالیاتی و الزام گروه‌های مختلف شغلی به پرداخت مالیات که البته کاری دشوار است - افزایش پایه‌های جدید مالیاتی، اصلاح ساختار بانکی و حل معضلات شناخته‌شده‌ای مثل دخالت نظامیان در اقتصاد که در کشور ما وجود دارد، از جمله و احکام‌های بلندمدت برای خروج از بحران و رکود اقتصادی تلقی می‌شوند. باید تاکید کرد، انجام این اقدامات تنها با تلاش دولت میسر نیست و دولت به تنهایی از پس آن بر نمی‌آید. این اقدامات ساختاری نیازمند یک همکاری ملی و همگرایی ارگان‌ها و نهادهای غیردولتی و حاکمیتی با دولت است. نگرانی عمده کارشناسان اقتصادی این است که سیاست‌ها و برنامه‌هایی توسط دولت دنبال شود که به تشدید تورم منجر شود. در حال حاضر شرایط رکودی باعث شده تورم اندکی کاهش پیدا کند، اما ممکن است مسئله نقدینگی و رشد آن مغفول بماند و این زنگ خطر بزرگ برای اقتصاد کشور به‌شمار می‌آید. اینکه دولت و مسئولان تصور کنند، رشد نقدینگی خیلی خطر آفرین نیست به‌مراتب شرایط را بغرنج می‌کند.

کمی بهتر!

نه فقط رئیس‌جمهور بلکه برخی آمارهای بین‌المللی هم از بهتر شدن نسبی اوضاع اقتصاد کشور خبر می‌دهند؛ چقدر باید به این وضع دل‌خوش باشیم و چقدر می‌توان امیدوار بود اوضاع بیشتر از این خوب شود؟

نشست خبری حسن روحانی، رئیس‌جمهور در هفته گذشته حاوی اخبار و نکات گوناگونی بود که هر یک در جای خود حائز اهمیت است، اما از منظر اقتصادی، چشم‌اندازی که رئیس‌جمهور از اقتصاد ایران در سال جاری و سال آینده ترسیم کرد، امیدواری‌های زیادی به آینده به‌وجود آورد. کاهش تورم نقطه به نقطه، ثبات نسبی در بازار ارز، آغاز تعدیل قیمت‌ها در بازار مسکن، کاهش نرخ بیکاری، رونق بورس و... از جمله مواردی بودند که رئیس‌جمهور در این نشست به‌عنوان نشانه‌های عبور اقتصاد ایران از بحران، از آن‌ها یاد کرد؛ بحرانی که با خروج آمریکا از برجام دامن‌گیر اقتصاد ایران شده بود. علاوه بر سخنان رئیس‌جمهور، براساس پیش‌بینی بانک جهانی، همچنین گزارش صندوق بین‌المللی پول، در سال آینده اقتصاد ایران رشد اقتصادی مثبت را تجربه خواهد کرد. طبق پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، نرخ رشد اقتصاد ایران برای سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ به ترتیب معادل ۱۹۴/۰ درصد، ۸۵۸/۰ درصد، ۹۶۷/۰ درصد، ۹۷۳/۰ درصد و ۱۰۸۳/۱ درصد خواهد بود. از جمله شاخص‌هایی که برای رونق اقتصادی کشور می‌توان نام برد، بهبود

نسبت وضعیتی بنگاه‌های اقتصادی، تولید و اشتغال است. طبق گزارش‌های موجود، نرخ تورم در تابستان روند کاهشی در پیش گرفته، نرخ تورم ماهانه مرداد ۱۳۹۸ به ۰/۶ درصد رسیده که در مقایسه با ماه قبل آن، ۲/۲ واحد درصد کاهش داشته است. تورم نقطه به نقطه شهر یور ماه هم بیش از ۶۰ درصد کاهش داشته که در یک سال اخیر بی‌سابقه بوده است. از آنجایی که کاهش نرخ تورم مسبب شرایط ثبات در اقتصاد و مهم‌ترین شرط سرمایه‌گذاری و رونق تولید است، تولید بیش از ۵۰ قلم کالای پر اهمیت طی سه ماهه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، افزایش داشته است. کارشناسان معتقدند، سیاست‌ها و نحوه برنامه‌ریزی‌های دولت در استمرار شرایط باثبات اقتصاد و حصول رشد مثبت اقتصادی در سال آتی، تاثیر مستقیمی دارد و دولت باید به‌جای اقدامات کوتاه‌مدت همچون فروش نفت با دوزدن تحریم‌ها درصدد تغییرات ساختاری در اقتصاد و اقدامات بلندمدت باشد که از جمله مهم‌ترین آن، اصلاحات مالیاتی، تلاش برای افزایش پایه‌های مالیاتی، مقابله با فراربان مالیاتی، رفع موانع کسب و کار و راهی اقتصاد ایران از اعتیاد به درآمدهای خام‌فروشی نفت است.

خروج بنگاه‌ها از بحران و قرار گرفتن در نقطه سر به سری

مرتضی عزتی، کارشناس اقتصادی با اشاره به بهبود نسبی شرایط اقتصاد کشور و ثبات اقتصادی در بازار، به «آتیه‌نو» گفت: «تولید ناخالص داخلی، میزان سرمایه‌گذاری و اشتغال، سه پارامتر مهم برای بررسی رشد اقتصادی کشور هستند که البته شرط مهم هر سه گزینه، وجود شرایط باثبات در اقتصاد کشور است. بررسی شرایط اقتصادی کشور طی چند ماه اخیر حکایت از تغییرات نسبتاً مثبت وضعیت بنگاه‌های اقتصادی

نسبت به سال گذشته دارد. به‌عبارتی، این تغییرات نشانه خروج بنگاه‌ها از بحران و قرار گرفتن در نقطه سر به سری است، اما به معنی رشد قابل توجه تولید یا اشتغال کشور یا حل تمام مشکلات و معضلات بنگاه‌ها در تامین سرمایه در گردش و مواد اولیه نیست. نقطه سر به سری در بنگاه‌ها یعنی نقطه آغاز سود و اگر شرایط فراهم باشد بنگاه‌های اقتصادی می‌توانند از نقطه سر به سر وارد فاز سوددهی شوند.

کاهش واردات، فرصتی برای تولید داخل

وی با تاکید بر اینکه منظور از رونق، خروج از شرایط وخیم سال قبل است، اظهار کرد: «شرایط تحریمی و محدودیت برای تولید داخل و برخی از صنایع یک فرصت بوده است. در واقع شاهد شکل‌گیری صنایع نوظهور و رشد سرمایه‌گذاری در برخی از بخش‌ها هستیم. برای مثال، صنعت قطعه‌سازی ما تا حدودی به‌خاطر جبر شرایط رشد کرد و فراخوان‌هایی برای داخلی‌سازی انجام شد که به گفته وزیر صنعت، با داخلی‌سازی قطعات ۵۰ هزار خودرو مانده در پارکینگ

وی با تاکید بر اینکه منظور از رونق، خروج از شرایط وخیم سال قبل است، اظهار کرد: «شرایط تحریمی و محدودیت برای تولید داخل و برخی از صنایع یک فرصت بوده است. در واقع شاهد شکل‌گیری صنایع نوظهور و رشد سرمایه‌گذاری در برخی از بخش‌ها هستیم. برای مثال، صنعت قطعه‌سازی ما تا حدودی به‌خاطر جبر شرایط رشد کرد و فراخوان‌هایی برای داخلی‌سازی انجام شد که به گفته وزیر صنعت، با داخلی‌سازی قطعات ۵۰ هزار خودرو مانده در پارکینگ

گذشتن سیر رشد منفی اقتصاد کشور با تمهیدات دولت

البته تمام کارشناسان اقتصادی به وضعیت کنونی اقتصاد کشور وفاق پیش‌رو با خوش‌بینی نگاه نمی‌کنند. افشین کلاهی، یکی از اعضای اتاق بازرگانی تهران است که با اذعان به گذشتن سرعت رشد اقتصادی منفی و نرخ تورم با تمهیدات دولت، به «آتیه‌نو» می‌گوید: «آنچه از زبان سیاست‌گذاران یا مسئولان در

البته تمام کارشناسان اقتصادی به وضعیت کنونی اقتصاد کشور وفاق پیش‌رو با خوش‌بینی نگاه نمی‌کنند. افشین کلاهی، یکی از اعضای اتاق بازرگانی تهران است که با اذعان به گذشتن سرعت رشد اقتصادی منفی و نرخ تورم با تمهیدات دولت، به «آتیه‌نو» می‌گوید: «آنچه از زبان سیاست‌گذاران یا مسئولان در

کاهش تقاضای مصرفی؛ مانع بزرگ رونق اقتصاد

به گفته این کارشناس اقتصادی، موضوعی که کماکان مانع خروج از رکود است، کاهش شدید تقاضای مصرفی در بازار است. عزتی با بیان اینکه کاهش قدرت خرید مردم طی دو سال اخیر میزان تقاضا را به شدت پایین آورده است، تصریح کرد: «کاهش مصرف به‌شکلی

است که حتی در ملزومات زندگی و برخی اقلام خوراکی نیز مشاهده می‌شود. اگر دولت در راستای ثبات اقتصادی، اقداماتی برای افزایش توان خرید مردم، مثل حمایت مستقیم از اقشار ضعیف و ناتوان در قالب بسته‌های غذایی و کارت‌های اعتباری یا کمک غیر مستقیم

به زیان منافع ملی است و باید رونق صادرات را هم‌زمان با بازگشت ارزهای صادراتی به اقتصاد کشور دنبال کنیم. البته در این راستا باید تاکید کرد که دولت باید در بازگشت ارز صادراتی شرکت‌های دولتی و شبه‌دولتی که از یارانه‌های انرژی و... نیز برخوردارند و البته سهم آن‌ها از صادرات به‌مراتب بیشتر از بخش خصوصی است، دقت بیشتری به‌خرج دهد.»

یارانه به تولید و تسهیل صادرات

عزتی الزام دیگر رونق تولید و عبور از بحران را کاهش فشار به بنگاه‌ها، همچنین اعمال برخی از معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای برای دوره‌ای یک یا دو ساله دانست و گفت: «برای مثال، در حال حاضر که دولت در صدد اصلاح سیاست یارانه‌ای است و بخشی از ثروتمندان را از لیست یارانه حذف کرده، بهتر است این یارانه‌ها به تولید یا بنگاه‌هایی که در شرایط فعلی نیروی کار خود را حفظ کرده‌اند

عزتی الزام دیگر رونق تولید و عبور از بحران را کاهش فشار به بنگاه‌ها، همچنین اعمال برخی از معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای برای دوره‌ای یک یا دو ساله دانست و گفت: «برای مثال، در حال حاضر که دولت در صدد اصلاح سیاست یارانه‌ای است و بخشی از ثروتمندان را از لیست یارانه حذف کرده، بهتر است این یارانه‌ها به تولید یا بنگاه‌هایی که در شرایط فعلی نیروی کار خود را حفظ کرده‌اند

عزتی الزام دیگر رونق تولید و عبور از بحران را کاهش فشار به بنگاه‌ها، همچنین اعمال برخی از معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای برای دوره‌ای یک یا دو ساله دانست و گفت: «برای مثال، در حال حاضر که دولت در صدد اصلاح سیاست یارانه‌ای است و بخشی از ثروتمندان را از لیست یارانه حذف کرده، بهتر است این یارانه‌ها به تولید یا بنگاه‌هایی که در شرایط فعلی نیروی کار خود را حفظ کرده‌اند

کنترل تورم به قیمت رکود حوزه تجارت؟

محدودیت در تقاضای ارزی است.» به گفته کلاهی، تقاضای ارزی توسط بانک مرکزی به‌شدت کنترل می‌شود و به همین دلیل، واردات کاهش پیدا کرده است. وی خاطرنشان می‌کند: «آنچه در حال حاضر برای بانک مرکزی و دولت اولویت دارد، ثبات بازار ارز و مهار تورم است که البته در آن موفق بوده‌اند.» در مجموع از گفته‌های کارشناسان می‌توان دریافت که سیاست اساسی دولت، پایین نگه‌داشتن نرخ ارز است و به نظر می‌رسد دولت به بهای رکود در حوزه تجارت و فعالیت‌های تولیدی، نرخ ارز را تثبیت کرده و از سقوط بیشتر ارزش پول ملی جلوگیری کرده است.

محدودیت در تقاضای ارزی است.» به گفته کلاهی، تقاضای ارزی توسط بانک مرکزی به‌شدت کنترل می‌شود و به همین دلیل، واردات کاهش پیدا کرده است. وی خاطرنشان می‌کند: «آنچه در حال حاضر برای بانک مرکزی و دولت اولویت دارد، ثبات بازار ارز و مهار تورم است که البته در آن موفق بوده‌اند.» در مجموع از گفته‌های کارشناسان می‌توان دریافت که سیاست اساسی دولت، پایین نگه‌داشتن نرخ ارز است و به نظر می‌رسد دولت به بهای رکود در حوزه تجارت و فعالیت‌های تولیدی، نرخ ارز را تثبیت کرده و از سقوط بیشتر ارزش پول ملی جلوگیری کرده است.

محدودیت در تقاضای ارزی است.» به گفته کلاهی، تقاضای ارزی توسط بانک مرکزی به‌شدت کنترل می‌شود و به همین دلیل، واردات کاهش پیدا کرده است. وی خاطرنشان می‌کند: «آنچه در حال حاضر برای بانک مرکزی و دولت اولویت دارد، ثبات بازار ارز و مهار تورم است که البته در آن موفق بوده‌اند.» در مجموع از گفته‌های کارشناسان می‌توان دریافت که سیاست اساسی دولت، پایین نگه‌داشتن نرخ ارز است و به نظر می‌رسد دولت به بهای رکود در حوزه تجارت و فعالیت‌های تولیدی، نرخ ارز را تثبیت کرده و از سقوط بیشتر ارزش پول ملی جلوگیری کرده است.

[عکس: احمد ناچی]

مجیدی کاوه
روان‌شناس

کاهش تورم نقطه به نقطه، ثبات نسبی در بازار ارز، آغاز تعدیل قیمت‌ها در بازار مسکن، کاهش نرخ بیکاری، رونق بیکاری، رونق بورس و... از جمله مواردی بودند که رئیس‌جمهور به‌عنوان نشانه‌های عبور اقتصاد ایران از بحران، از آن‌ها یاد کرده است؛ بحرانی که با خروج آمریکا از برجام و تشدید تحریم‌ها دامن‌گیر اقتصاد ایران شده بود